

موسسه‌ی آموزش عالی غیر دولتی غیر انتفاعی علامه محدث نوری (ره)
دانشکده اقتصاد و علوم اداری

پایان نامه جهت اخذ درجه‌ی کارشناسی ارشد
در رشته حقوق خصوصی

ورود اشخاص ثالث در اسناد تجاری

استاد راهنما:

آقای دکتر عبدالحمید مرتضوی

استاد مشاور:

آقای دکتر جمشید یحیی پور

نگارش:

مجتبی رحمتی

زمستان ۱۳۹۲

عقاید و نظرات مندرج در این پایان نامه اختصاص به نویسنده داشته و ارتباطی به موسسه ندارد.

نویسنده‌ی این پایان نامه متعهد است که قانون مالکیت معنوی را رعایت نموده و از اقتباس مطالب دیگران بدون ذکر ماخذ خودداری نموده است و در صورت استفاده از مطالب این پایان نامه در کتب یا مجلات یا همایش‌ها اعم از داخلی یا خارجی نام کامل و نشانی موسسه را قید نماید.

مجتبی رحمتی

سپاسگزاری :

استاد محترم راهنما جناب آقای دکتر عبدالحمید مرتضوی به سبب راهنمایی های بی دریغ؛استاد محترم مشاور جناب آقای دکتر جمشید یحیی پور به سبب قبول زحمت مطالعه مطالب و ارشاد و همه کسانی که در ادوار مختلف تحصیل، به هر نوع در پیشرفت اینجانب موثر بوده اند.

مجتبی رحمتی

پیشکش بہ:

ہمدار و نذر زندگیم

پدر و مادرم

چکیده

زمانی که یک سند تجاری توسط صادر کننده و گیرنده سند ، که عمدتاً وسیله پرداخت ثمن معامله و کسب اعتبار می باشد ، صادر می شود، این سند تجاری در ابتدای راه طولانی جریان حقوقی و تجاری خود می باشد چرا که این سند ممکن است روال طبیعی و عادی خود را که وصول وجه مندرج در سند می- باشد طی نکند، در واقع برخی اتفاقات را می شود اتفاقات طبیعی و عادی و جزء پروسه (جریان) حقوقی و تجاری یک سند دانست اما یک سری اتفاقات جزء استثنائات جریانی یک سند می باشند که ارتباطی به روال طبیعی و عادی یک سند ندارند که عمده ی این اتفاقات ورود اشخاص ثالث در اسناد تجاری می- باشد، که ما به طور کلی اتفاقات عادی و طبیعی جریان یک سند تجاری را اعمال حقوقی ، و اتفاقات استثنایی و غیر عادی را وقایع حقوقی دانسته ایم. وقایع حقوقی که شامل پرداخت کننده ثالث و قبول کننده ثالث می باشد ، چون ایفای دین از جانب غیر مدیون است و قبولی مسوولین و دارنده سند تجاری شرط نمی باشد ، اداره فضولی مال غیر می باشد زیرا اگر موافقت دارنده شرط باشد ماهیت عمل ضمانت می باشد و اگر با موافقت مسوولین باشد ماهیت آن استیفاء از مال یا عمل غیر می باشد.

واژگان کلیدی: اشخاص ثالث ، اسناد تجاری ، ورود ثالث ، ثالث واقعی ، ثالث غیر واقعی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۱	تعریف و بیان مساله
۲	طرح سوالات مربوط به بحث
۲	فرضیات بحث
۲	شیوه تحقیق
۳	هدف
۴	بخش نخست: کلیات
۴	فصل اول: مفاهیم
۴	مبحث اول: مفهوم ورود
۴	گفتار اول: معنای لغوی و اصطلاحی
۴	بند اول: معنای لغوی
۵	بند دوم: معنای اصطلاحی
۵	گفتار دوم: انواع ورود
۵	بند اول: ورود به اختیار و ورود به اجبار
۵	بند دوم: ورود به اجازه و ورود بدون اجازه
۶	مبحث دوم: شناخت اشخاص ثالث و ماهیت ورود اشخاص ثالث
۶	گفتار اول: مفهوم لغوی و اصطلاحی شخص ثالث و انواع اشخاص ثالث
۶	بند اول: معنای لغوی شخص ثالث
۷	بند دوم: معنای اصطلاحی
۷	بند سوم: انواع ورود شخص ثالث در اسناد تجاری

۷	الف: وارد ثالث غیر واقعی
۸	ب: وارد ثالث واقعی
۱۲	گفتار دوم: ماهیت حقوقی ورود اشخاص ثالث در اسناد تجاری
۱۲	بند اول: ماهیت حقوقی اشخاص ثالث از لحاظ مدنی
۱۳	الف: ماهیت حقوقی اشخاص ثالث غیر واقعی
۲۰	ب: ماهیت حقوقی اشخاص ثالث واقعی
۲۹	بند دوم: ماهیت حقوقی اشخاص ثالث از لحاظ تجاری
۳۰	الف: ماهیت حقوقی اشخاص ثالث غیر واقعی از لحاظ تجاری
۳۱	ب: ماهیت حقوقی اشخاص ثالث واقعی از لحاظ تجاری
۳۳	مبحث سوم: شناسایی اسناد تجاری و ماهیت آن
۳۳	گفتار اول: معنای لغوی و اصطلاحی
۳۳	بند اول: معنای لغوی
۳۳	بند دوم: معنای اصطلاحی
۳۳	بند سوم: تعریف اسناد
۳۳	گفتار دوم: انواع سند
۳۴	بند اول: اسناد رسمی
۳۴	بند دوم: اسناد عادی
۳۴	الف: اسناد غیر تجاری
۳۴	ب: اسناد تجاری
۳۸	گفتار سوم: ماهیت اسناد تجاری
۳۸	بند اول: ماهیت اسناد تجاری از لحاظ مدنی
۳۸	بند دوم: ماهیت اسناد تجاری از لحاظ تجاری

۴۰	فصل دوم: ورود اشخاص ثالث در غیر موارد قانون تجارت «مواد قانونی»
۴۰	مبحث اول: ورود اشخاص ثالث در قانون آیین دادرسی مدنی و اجرای احکام مدنی
۴۰	گفتار اول: ورود شخص ثالث
۴۱	بند اول: ورود شخص ثالث اصلی
۴۱	بند دوم: ورود شخص ثالث فرعی
۴۱	گفتار دوم: جلب شخص ثالث
۴۲	بند اول: جلب ثالث اصلی
۴۲	بند دوم: جلب ثالث فرعی
۴۳	گفتار سوم: اعتراض ثالث
۴۳	بند اول: اعتراض نسبت به مفاد حکم یا رای دادگاه
۴۴	الف: اعتراض ثالث اصلی
۴۴	ب: اعتراض ثالث فرعی
۴۴	بند دوم: اعتراض ثالث نسبت به اجرای حکم
۴۴	الف: اعتراض نسبت به اجرائیه دادگاه
۴۵	ب: اعتراض شخص ثالث نسبت به توقیف طلب نزد خودش
۴۶	مبحث دوم: سایر موارد دخالت شخص ثالث
۴۶	گفتار اول: اعتراض ثالث نسبت به ثبت ملک در قانون ثبت
۴۶	گفتار دوم: اعتراض تاجر ورشکسته
۴۷	گفتار سوم: اعتراض طلبکاران نسبت به معامله فرار از دین
۴۷	گفتار چهارم: اعتراض نسبت به تاریخ توقف
۴۷	گفتار پنجم: اعتراض در امور حسبی
۴۹	مبحث سوم: ماهیت ورود یا اعتراض ثالث در آیین دادرسی مدنی
۵۰	گفتار اول: ماهیت واردین ثالث اصلی در دعاوی

۵۰	گفتار دوم: ماهیت واردین ثالث فرعی در دعاوی
۵۱	بخش دوم: واردین ثالث در اسناد تجاری از لحاظ تجاری
۵۲	فصل اول: واردین ثالث غیرواقعی از لحاظ تجاری
۵۲	مبحث اول: واردین ثالث غیرواقعی با وجود مسئولیت پرداخت
۵۳	گفتار اول: محال علیه
۵۴	گفتار دوم: ظهنویس
۵۴	بند اول: نتیجه شرط عدم انتقال
۵۷	بند دوم: امضاء ظهر سند ظهور در انتقال دارد یا ضمانت
۵۹	گفتار سوم: ضمانت یا ورود ضامن به سند تجاری
۶۱	مبحث دوم: واردین ثالث غیرواقعی بدون مسولیت
۶۱	گفتار اول: وکالت در وصول وجه سند
۶۲	گفتار دوم: مرتهن
۶۳	گفتار سوم: گواه
۶۵	فصل دوم: واردین ثالث واقعی از لحاظ تجاری
۶۵	مبحث اول: قبولی شخص ثالث
۶۶	گفتار اول: تعریف قبولی
۶۷	گفتار دوم: شرایط قبولی توسط ثالث
۶۷	بند اول: ورود ثالث باید بعد از اعتراض نکول باشد
۶۷	بند دوم: قبولی توسط شخص ثالثی باشد
۶۹	بند سوم: قبول ثالث باید در اعتراض نامه قید شود
۶۹	گفتار سوم: آثار قبولی توسط ثالث
۶۹	بند اول: آثار قبولی ثالث برای دارنده
۷۱	بند دوم: آثار قبولی برای قبول کننده ثالث

۷۲	بند سوم: آثار قبولی برای مسئولین سند
۷۳	مبحث دوم: پرداخت توسط شخص ثالث
۷۳	گفتار اول: تعریف پرداخت توسط ثالث
۷۳	گفتار دوم: شرایط پرداخت توسط ثالث
۷۴	بند اول: پرداخت باید بعد از اعتراض عدم تأدیه باشد
۷۴	الف: اعتراض نکول
۷۴	ب: اعتراض عدم تأدیه
۷۵	بند دوم: پرداخت توسط شخص ثالثی باشد
۷۶	بند سوم: پرداخت باید در اعتراض نامه ذکر شود
۷۷	گفتار سوم: آثار پرداخت توسط ثالث
۷۷	بند اول: آثار پرداخت برای مسئولین سند
۷۷	بند دوم: آثار پرداخت برای دارنده سند
۷۷	بند سوم: آثار پرداخت ثالث برای خود پرداخت کننده ثالث
۷۹	نتیجه گیری
۸۰	منابع

تعریف و بیان مساله :

در معاملاتی که بین افراد رخ می‌دهد یکی از شیوه‌های پرداخت ثمن استفاده از اسناد تجاری می‌باشند.^۱ برای اینکه یک سند تجاری موجودیت حقوقی پیدا نماید، اصولاً دو نفر در بوجود آمدن آن نقش دارند اول صادر کننده و دوم گیرنده سند تجاری^۲، اما زمانی که این سند موجودیت پیدا نماید این پایان کار سند تجاری نمی‌باشد بلکه ممکن است یک سند تجاری از ابتدای به وجود آمدنش تا پایان زندگی حقوقی اش اتفاقات عادی و غیر عادی زیادی برایش بوقوع بپیوندد که یکی از ان اتفاقات نقل و انتقال این سند می‌باشد که نقل و انتقال این اسناد تجاری مستلزم دخالت اشخاص ثالث دیگری هم به انحاء مختلفی می‌باشد که به طور کلی شامل براتگیر، ظهرنویس، ضامن، وکیل، گواه، مرتهن، پرداخت کننده ثالث و قبول کننده ثالث می‌باشد. البته برخی از موارد در قانون تجارت ما نیامده است اما در عرف تجاری بین تجار رواج دارد. ما می‌خواهیم مشخص نماییم که کدام یک از موارد مذکور نسبت به سند تجاری واقعا ثالث هستند و کدام یک از واردین نسبت به سند ثالث واقعی نمی‌باشند تا مسئولیت و تکالیف هر یک را مورد بررسی قرار بدهیم.

۱- مرتضوی، عبدالحمید (۱۳۹۲)، قواعد عمومی اسناد تجاری، چاپ اول، انتشارات جاودانه (جنگل) ص ۶۵. افتخاری، جواد (۱۳۹۰)، حقوق تجارت ۳، چاپ دوم انتشارات ققنوس، ص ۳۶ (اسناد تجاری وسیله انتقال وجه و وسیله پرداخت و وسیله اعتبار می‌باشند). دمرچیلی، محمد (علی حاتمی، محسن قرائی) (۱۳۸۴) قانون تجارت در نظم حقوقی کنونی، چاپ پنجم، انتشارات میثاق عدالت، ص ۴۸۰. (اسناد تجاری وسیله پرداخت هستند). اسکینی، ربیعا (۱۳۸۶)، حقوق تجارت اسناد تجاری، چاپ یازدهم، انتشارات سمت، ص ۲۱ و ۲۲. (برات در آغاز از وسایل عمده و مهم پرداخت، و وسیله‌ای برای تامین اعتبار بوده است).

۲- عمل صدور سند حتی در برات و چک عملی دو طرفه است که میان صادرکننده و دارنده سند واقع می‌گردد و محال علیه هیچ نقشی در وقوع ان ندارد (کاویانی، کوروش، (۱۳۸۳)، حقوق اسناد تجاری، چاپ اول، نشر میزان، صفحه ۱۰۱) برای دیدن نظر مخالف (محال علیه نیز در صدور برات دخیل می‌باشد) رجوع کنید (ستوده تهرانی، حسن (۱۳۹۰)، حقوق تجارت (چک، سفته و برات)، جلد سوم، چاپ بیستم، نشر دادگستر، صفحه ۱۲۷)

طرح سوالات مربوط به بحث:

۱- ما در این بحث ابتدا به دنبال روشن نمودن انواع دخالت اشخاص ثالث در اسناد تجاری هستیم که این افراد چه کسانی می‌باشند؟

۲- و در ادامه به این موضوع نیز می‌پردازیم که آیا نحوه ورود همه این اشخاص در اسناد تجاری یکسان و شبیه هم می‌باشد؟ در واقع هدف ما از طرح چنین موضوعی این است که مشخص نماییم که این اشخاص ثالث چه فرقی باهم دارند تا مسئولیت و وظایف هر یک از آنها را که قانون مشخص نموده روشن شود .

۳- و آیا ما در اسناد تجاری هم وقایع حقوقی داریم یا خیر؟

فرضیات بحث :

۱- ما واردین ثالث را به طور کلی به دو دسته غیر واقعی که شامل براتگیر ، ظهرنویس ، ضامن، وکیل ، گواه و مرتهن و واقعی که شامل پرداخت کننده ثالث و قبول کننده ثالث می‌باشد تقسیم نموده‌ایم.

۲- نحوه ورود اشخاص ثالث غیر واقعی که شامل براتگیر ، ظهرنویس ، ضامن، وکیل ، گواه و مرتهن با توافق دارنده سند می‌باشد اما نحوه ورود ثالث واقعی که شامل پرداخت کننده ثالث و قبول کننده ثالث می‌باشد بدون موافقت دارنده سند وارد سند تجاری می‌شود.

۳- ما با توجه به نحوه ورود ثالث واقعی که شامل پرداخت کننده ثالث و قبول کننده ثالث می‌باشد چون بدون موافقت دارنده سند و مسئولین سند وارد سند تجاری می‌شود ما معتقدیم که در اسناد تجاری این دو مورد مذکور از وقایع حقوقی می‌باشند.

شیوه تحقیق:

ابتدا ما سعی می‌کنیم نحوه ورود واردین ثالث را در اسناد تجاری از لحاظ اینکه مشمول اعمال حقوقی هستند یا وقایع حقوقی مورد بررسی قرار خواهیم داد. و بعد آن واردین ثالث را از لحاظ تجاری مورد بررسی قرار خواهیم داد که چه اشخاصی نسبت به سند تجاری واقعا ثالث محسوب می‌شوند.

هدف :

هدف ما این می‌باشد که برای رفع سردرگمی از موارد مشابه برای حقوقدانان و تجار و رویه علمی واحد برای آنان که در قانون تجارت آمده است.

به خاطر همین ما این بحث را به دو بخش تقسیم نموده‌ایم بخش اول که شامل مفاهیم می‌شود را به دو فصل اختصاص داده‌ایم در فصل اول معانی موضوع پایان‌نامه، انواع ورود اشخاص ثالث و ماهیت ورود اشخاص ثالث را مشخص نموده‌ایم و در فصل دوم به انواع دخالت اشخاص ثالث در سایر موارد قانونی پرداخته‌ایم و در بخش دوم ورود اشخاص ثالث را از لحاظ تجاری مورد بررسی قرار داده‌ایم که این بخش را به دو فصل واردین ثالث غیر واقعی و واردین ثالث واقعی تقسیم نموده‌ایم. در واقع عمده بحث بخش دوم، این می‌باشد که آیا این اشخاص که وارد سند شده اند ثالث هستند یا خیر.

بخش نخست: کلیات

فصل اول : مفاهیم

قبل از ورود به مباحث اصلی ضرورت دارد ابتداً معنی و مفهوم برخی اصطلاحات به خوبی روشن گردد. بنابراین در این فصل موضوعاتی از قبیل مفهوم ورود، ورود با اختیار، ورود بدون اختیار ، ورود با اجازه ، ورود بدون اجازه ، شناخت اشخاص ثالث ، ماهیت و ورود آنها و در نهایت انواع اسناد تجاری مورد بررسی قرار می گیرد.

مبحث اول : مفهوم ورود

ما در این مبحث قبل از هرچیزی مفهوم ورود را که به دو دسته مفهوم لغوی و مفهوم اصطلاحی تقسیم می‌شوند را مشخص می‌نماییم و در گفتار بعدی مفهوم انواع ورود را که به ورود با اجازه و بدون اجازه و ورود با اختیار و ورود بدون اختیار تقسیم می‌شود را مشخص می‌نماییم.

گفتار اول: معنای لغوی و اصطلاحی

این گفتار که به دو بند اختصاص داده شده سعی می‌شود معنی ورود را مشخص نماییم و بگوییم که ورود به چه معناست برای همین منظور آن را طبق روال به دو قسمت معنی لغوی و اصطلاحی تقسیم نمودیم که ابتداً معنی لغوی را مشخص می‌نماییم و سپس معنی اصطلاحی:

بند اول : معنای لغوی

ورود در معنی لغوی یعنی دخول، عمل وارد شده در جایی، درآمدن، (اندر) درون، درآمد؛ مقابل برآمد (خروج) می باشد!

۱- انصاف پور ، غلامرضا ، (۱۳۸۴) ، فرهنگ فارسی ، نوبت چاپ ششم ، چاپ گلشن ، صفحه ۱۲۴.

بند دوم: معنای اصطلاحی

در معنی اصطلاحی بیشتر در خصوص دعوی ورود ثالث که در این دادرسی مدنی می‌باشد به کار می‌رود که آمده است (هرکسی که در موضوع دعوی بین دو طرف اصلی دعوی خود ذی حق بداند یا در حاکم شدن یکی از طرفین دعوی خود را ذی نفع تشخیص بدهد می‌تواند وارد دعوی بدوی یا پژوهش شود و باید دادخواست بدهد این دعوی را اعتبار مدعی آن دعوی ورود ثالث نامند، و مدعی آن را وارد ثالث.^۱

گفتار دوم: انواع ورود

در این گفتار انواع ورود را که در کلیه امور ممکن است رخ بدهد را مشخص می‌نماییم و ورود در امور، از این دو صورت خارج نمی‌باشد که در این تقسیم بندی ورود را به ورود به اختیار و ورود بدون اختیار و ورود با اجازه و ورود بدون اجازه تقسیم نمودیم .

بند اول : ورود به اختیار و اجبار

در ورود به اختیار ورود با اراده‌ی خود شخص انجام می‌گیرد و قانونگذار اجباری بر شخص بار نمی‌کند اما در ورود به اجبار با اراده خود شخص نمی‌باشد بلکه با اجبار قانونگذار می‌باشد.

بند دوم: ورود با اجازه و ورود بدون اجازه

در ورود با اجازه زمانی که می‌خواهیم وارد امری شویم اگر با اجازه صاحب حق یا این اجازه را قانونگذار به شخص بدهد آنرا ورود با اجازه می‌نامند و اگر بدون اجازه صاحب حق باشد و قانونگذار نیز این اجازه را به شخص نداده باشد ورود بدون اجازه می‌باشد.

۱- جعفری لنگرودی، محمد مهدی، (۱۳۸۱)، ترمینولوژی حقوق، چاپ دوازدهم، کتابخانه گنج دانش، صفحه ۳۰۲-۳۰۱.

مبحث دوم: شناخت اشخاص ثالث و ماهیت ورود اشخاص ثالث

در واقع در این مبحث می‌خواهیم روشن نماییم که چند نفر در یک سند می‌توانند به عنوان شخص ثالث دخالت نمایند و این افراد شامل چه کسانی می‌باشند پس ابتدا مفهوم شخص ثالث و انواع اشخاص ثالث را مشخص می‌نماییم سپس ماهیت و نحوه ورود اشخاص ثالث را مشخص می‌نماییم به خاطر همین ما این مبحث را به دو گفتار تقسیم نموده‌ایم. در گفتار اول مفهوم شخص ثالث و انواع شخص ثالث در اسناد تجاری را مشخص می‌نماییم و در گفتار دوم ماهیت اشخاص ثالث در ورود به سند تجاری را روشن می‌کنیم.

گفتار اول: مفهوم لغوی و اصطلاحی شخص ثالث و انواع اشخاص ثالث

در این گفتار سعی می‌کنیم تا مفهوم لغوی و اصطلاحی شخص ثالث مشخص شود و بعد از آن انواع اشخاص ثالث را که به دو دسته واقعی و غیر واقعی تقسیم می‌شوند را مشخص نماییم.

بند اول: معنای لغوی شخص ثالث

در معنی لغوی شخص ثالث باید بگوییم شخص ثالث در مقابل شخص اصیل قرار دارد و همیشه معنی شخص ثالث در مقابل شخص اصیل مشخص می‌شود. و به عقیده برخی به معنی سوم (شخص ثالث) می‌باشد و به جز گوینده و شنونده شخص ثالث گفته است^۱ و نیز شخصی که از خارج وارد امری شود.^۲ و یک صفت نیز می‌باشد که منسوب به اصطلاح هر چیز که وابسته به اصطلاح می‌باشد..

۱- انصاف پور، غلامرضا، همان منبع، صفحه ۲۵۸

۲- انصاف پور، همان

بند دوم: معنای اصطلاحی

- ۱- کسی که نه مدعی است و نه مدعی علیه است و نیز کسی که طرف تعهد نیست و قائم مقام هیچکس از متعاقدین نیز نمی‌باشد.^۱ البته باید بگوییم که ثالث گاهی مدعی نیز می‌باشد.
- ۲- بیگانه نسبت به امری که دو طرف دارد مانند ثالث نسبت به متداعین یک دعوی^۲ پس می‌بینیم که معنی اصطلاحی با معنی لغوی زیاد فاصله‌ای ندارد.

بند سوم: انواع ورود شخص ثالث در اسناد تجاری

- انواع اشخاص ثالث را برخی اساتید حقوق به نه (۹) مورد به عنوان مسوولین سند تقسیم نموده‌اند^۳
- ما در این جا می‌خواهیم اشخاص ثالث را که وارد سند می‌شوند را مشخص نماییم برای همین منظور آن را به دو قسمت شخص ثالث واقعی و غیر واقعی تقسیم نموده‌ایم.

الف) وارد ثالث غیر واقعی شامل:

- ۱ - برات گیر
- ۲ - ضامن
- ۳ - ظهرنویس
- ۴ - مرتهن
- ۵ - گواه
- ۶ - وکیل در وصول می باشد

۱- جعفری، لنگرودی، همان منبع، صفحه ۱۸۵

۲- همان.

۳- مرتضوی، عبدالحمید (۱۳۹۲)، همان منبع، ص ۱۱۰ الی ۱۱۸. مسوولین سند عبارت‌اند از ۱- براتگیر ۲- ظهرنویس ۳- ضامن

۴- مرتهن ۵- وکیل ۶- تصدیق کننده‌ی امضاء ۷- گواه ۸- قبول کننده ثالث ۹- پرداخت کننده ثالث.

ب) وارد ثالث واقعی:

۱- قبول کننده ثالث

۲- پرداخت کننده ثالث می‌باشد.

الف: وارد ثالث یا شخص ثالث غیر واقعی:

یعنی شخصی که واقعا ثالث محسوب نمی‌شود اما چون غیر از صادرکننده گیرنده سند می‌باشد و در صدور سند نقشی ندارد و بعد از صدور سند وارد سند می‌شود ما آن را ثالث غیر واقعی می‌نامیم در واقع این اشخاص جزء روال طبیعی یک سند محسوب می‌شوند نه استثنائات. به خاطر همین ما آنرا بطور جداگانه مورد بررسی قرار خواهیم داد.

۱- برات گیر^۱:

قانون تجارت ما تعریف خاصی از براتگیر نکرده است^۲ در واقع در معرفی براتگیر نمی‌توان جدای از خود برات به تعریف براتگیر پرداخت اما مختصرا در لایحه جدید تجارت^۳ آمده است که شخصی که دستور پرداخت وجه برات را دریافت می‌کند اما در تعریف آن باید بگوییم:

۱- در معرفی براتگیر برخی معتقدند کسی است که باید وجه برات را در سر رسید پرداخت نماید در موقع صدور برات امضای براتگیر در روی برات وجود ندارد و تا زمانی که امضای براتگیر در روی برات گذاشته نشده از لحاظ برات مسئولیتی متوجه او نیست و فقط بعد از قبولی است که براتگیر مسئول پرداخت میشود و مسئولیت براتگیری که برات را قبول کرده است حتی در صورت غفلت دارنده برات در انجام وظایف خود مانند عدم اعتراض و غیره محرز است (ستوده تهرانی، حسن، همان منبع، صفحه ۶۷)

۲- ماده ۲۲۳ قانون تجارت: برات علاوه بر امضاء یا مهر برات دهنده باید دارای شرایط ذیل باشد: (۱)..... (۲)..... (۳) اسم شخصی که باید برات را تادیه کند.

۳- برات سندی است که به موجب آن شخصی به دیگری دستور بی قید و شرط می‌دهد تا مبلغی را در موعد معین یا به رویت یا به وعده از رویت در وجه شخص ثالث یا دستور دهنده و یا به حواله کرد آنها پرداخت کند به دستور دهنده برات دهنده به شخصی که دستور را دریافت می‌کند براتگیر.....

«برات گیر شخصی می باشد که صادر کننده وگیرنده برات با توافق هم برات را به عهده وی صادر می نمایند و تا زمانی که او برات را قبولی نگفته است هیچ تعهدی برای وی به وجود نمی آورد. در واقع براتگیر یکی از ارکان صدور برات می باشد گر چه حتی ممکن است محال علیه شخص صوری باشد.»^۱

۲- ضامن:

قانون تجارت ولایحه‌ی جدید تعریف خاصی از ضمانت و ورود ضامن نشده است اما در معرفی ضامن باید بگوییم که شخص ثالثی می باشد که از خارج با موافقت دارنده وارد سند می شود و پرداخت دین را بر عهده می گیرد. در واقع ضامن از ابتدا در صدور سند که توسط صادرکننده وگیرنده صادر می شود حضور ندارد و بعد از توافق گیرنده و صادر کننده وارد سند می شود. البته ممکن است هنگام صدور شخص ثالثی از صادر کننده ضمانت نماید، یعنی موافقت گیرنده منوط به ضمانت شخص ثالثی باشد. پس ضامن شخص ثالثی می باشد که تعهد پرداخت دین شخص دیگری را می نماید.

۳- منتقل الیه ثالث (ظهر نویس غیر از گیرنده اولی):

در خصوص معرفی ظهرنویس برخی معتقدند که ظهر نویس دارنده براتی است که برات خود را به وسیله‌ی ظهر نویسی به دیگری انتقال می دهد^۲ و در مقابل می توان گفت آن دیگری (دارنده) نیز منتقل الیه ثالث می باشد که گیرنده‌ی سند آن سند را به وی منتقل می کند و وی دارنده سند می شود و همین طور سایر ظهر نویسان نسبت به ید ما قبل خود ثالث محسوب می شوند.

۴- مرتهن:

مرتهن شخصی می باشد که برای تضمین بهتر طلب خود سندی را از شخص بدهکار اخذ می نماید تا اگر طلب وی را پرداخت نکرد، بتواند از آن سند به طلب خود برسد اما در این خصوص بین موردی که

۱- کاویانی، کوروش، همان منبع، زیرنویس صفحه ۵۷.

۲- ستوده تهرانی، حسن، همان منبع، صفحه ۶۸.